

ช่องทางสื่อ เนื้อหาสาร และวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและ
ภูมิปัญญาแบบตลอดชีวิตในสถาบันการศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช
Channel, Message and Lifelong Learning Approach Promoting
about Arts, Culture and Wisdom of Educational Institutes,
Nakhon Si Thammarat Province

เมธาวี จำเนียร¹

Methawee Chamnian

กรกฎ จำเนียร²

Korrakot Chamnian

ศศิพัชร บุญขวัญ³

Sasipat Boonkwan

Article History

Received: October 16, 2018

Revised: August 26, 2019

Accepted: September 3, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอุปสรรคปัญหาการเรียนรู้อายุ และต่อยอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของสถาบันการศึกษา จังหวัด นครศรีธรรมราช และ 2) เพื่อค้นหาความต้องการช่องทางสื่อ เนื้อหาสาร และ วิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาแบบตลอดชีวิตในสถาบัน การศึกษา โดยการวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิง ลึกเป็นเครื่องมือ สัมภาษณ์เชิงลึกครูในโรงเรียน จำนวน 16 คน จากพื้นที่ที่มี ลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นป่า เขา นา เล (ทะเล) ของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผลการวิจัยพบว่า อุปสรรคปัญหาการเรียนรู้อายุและต่อยอดศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาของสถาบันการศึกษา คือ การขาดแคลนครูด้านศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญา การขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาในโรงเรียน และนักเรียนไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว สำหรับ ช่องทางสื่อที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญต้องการนำมาใช้ส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของนักเรียน คือ สื่อออนไลน์และสื่อกิจกรรม เนื้อหาสารที่ใช้ สื่อสารกับนักเรียน คือ การสร้างความภาคภูมิใจแก่นักเรียน การปรับเปลี่ยน

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
Lecturer, Communication Arts Department, Faculty of Management Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University
E-mail: methawee_kae@nstru.ac.th

² อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
Lecturer, Communication Arts Department, Faculty of Management Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University
E-mail: ton4230010@gmail.com

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
Lecturer, Business Computer Department, Faculty of Management Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University
E-mail: sasipat_boo@nstru.ac.th

ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาให้มีความร่วมสมัยมากขึ้น และเกิดการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่มนักเรียน สำหรับวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ คือ การใช้สื่อออนไลน์มาเป็นสื่อการเรียนการสอนส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

คำสำคัญ: ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น สถาบันการศึกษา ช่องทางสื่อและการเรียนรู้

Abstract

This research had the objectives to 1) study obstacles, learning problems, and to enhance the arts, culture and wisdom of educational institutions, Nakhon Si Thammarat Province, and 2) to find channel, message and lifelong learning approach to promote about arts, culture and wisdom of educational institutions. The researcher selected qualitative research with in-depth interview as a tool. The key informants were 16 teachers purposively selected according to the geographic areas which were mountain (Khao), forest (Pa), rice field (Na), and sea (Le) of Nakhon Si Thammarat Province. The findings revealed that the top three problems of learning and enhancing the arts and culture of the educational institutions were the lack of teachers who teach in arts, culture and wisdom, the lack of budget for organizing arts, culture and wisdom activities in schools, and the lack of family supports for students. For the channel, the key informants needed online media and activity media. The message should highlight making students proud, adapting arts, culture and wisdom to be more contemporary and promoting students' learning in group. For lifelong learning approach, the school should use online media as a tool for supporting students' learning.

Keywords: Arts and Culture, Local Wisdom, Educational Institutions, Channel and Learning

บทนำ

ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น นับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำรงอยู่ของคนในสังคม เพราะเปรียบเสมือนรากเหง้า ที่มาของความคิด ความเชื่อ และการดำเนินชีวิตในแต่ละวันของคน แต่ปัจจุบันเรื่องดังกล่าวกลับไม่ค่อยได้รับความสนใจจากคนในสังคมเท่าไรนัก โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน Pongphaibun et al. (2011) ให้ข้อมูลว่า เด็กและเยาวชนขาดการใฝ่รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากประเด็นปัญหาที่มาจากตัวเด็กและเยาวชนเอง ยังมีปัญหาด้านสังคมที่ขาดระบบพี่เลี้ยงในชุมชน ขาดกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วม ขาดแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน เป็นต้น (Tripathi & Musikaphan, 2013)

ทั้งนี้ สถาบันทางสังคมหลักที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของสังคม คือ สถาบันการศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาแก่เยาวชนของชาติ โดยมี

ทรัพยากรบุคคล ได้แก่ ครูอาจารย์ที่มีทักษะความสามารถด้านศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญา มีสถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้เชื่อมต่อกับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน โรงเรียนมีบทบาทหน้าที่ในการอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดศาสตร์และวิชาการแก่เยาวชนที่จะเป็นผู้ใหญ่พัฒนาประเทศต่อไป

จังหวัดนครศรีธรรมราช ถือเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ที่มีศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชาวปักษ์ใต้ที่หลากหลาย ข้อมูลทั่วไปของสถาบันการศึกษาของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ในปี พ.ศ. 2559 มีประชากร 1,554,432 คน (Nakhon Si Thammarat Statistical Office, 2017) จาก 23 อำเภอ ส่งผลให้มีสถาบันการศึกษาจำนวนมาก ทั้งระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา อย่างไรก็ตามจากการสังเกตการณ์พบว่า ถึงแม้จะมีวิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช และวิทยาลัยศิลปหัตถกรรม ในระดับ

มัธยมศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) แต่เมื่อนักศึกษาศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยกลับเลือกศึกษาต่อในสาขา/วิชาอื่นๆ ที่แตกต่างจากที่เคยเรียนมา

“การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” จึงเป็นวิธีการเรียนรู้ที่สามารถใช้ส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของเยาวชน ทั้งนี้ การเรียนรู้ตลอดชีวิตมุ่งเน้นที่การสร้างสรรค การริเริ่ม และความรับผิดชอบซึ่งส่งผลให้เกิดการตอบสนองต่อตนเอง มุ่งงานที่ดีขึ้น มีรายได้ที่เพิ่มขึ้น ได้เรียนรู้นวัตกรรมใหม่ๆ และเพิ่มความสามารถในการผลิตมากขึ้นด้วย (Srisarin, n.d.) นอกจากนี้ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ยังมีลักษณะเป็นรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมในอนาคต คือ การให้อิสระผู้เรียน ให้ออกและทางเลือกแก่ทุกคน ทำให้คนรักท้องถิ่นและสามารถดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างพึงพอใจ (Sudjanan, 2013, อ้างถึงใน Tantichuwet, 2017)

สถาบันการศึกษาและครูเป็นบุคลากรสำคัญที่มีบทบาทในการชี้หนทางและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่นักเรียน เพราะหากนักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เมื่อนำไปบูรณาการกับด้านศิลปวัฒนธรรมนั้นหมายถึง นักเรียนจะได้รู้จักเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมสามารถสร้างสรรค์เพื่อก่อให้เกิดรายได้ และสามารถอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมนั้นๆ ได้ต่อไป ซึ่ง Jaichalad (2018) ให้แนวทางเสริมว่า ประเทศไทยควรมีการเร่งส่งเสริมการสืบทอดทั้งวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่เยาวชนรุ่นหลังด้วยวิธีการที่หลากหลาย รวมถึงการบูรณาการสู่สถานศึกษาและชุมชนท้องถิ่นอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมด้วย

งานวิจัยในครั้งนี้จึงต้องการศึกษาอุปสรรคปัญหาการเรียนรู้และต่อยอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของสถาบันการศึกษา และการค้นหาช่องทางการสื่อเนื้อหาสาระและวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้แบบตลอดชีวิตในประเด็นดังกล่าว ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในทุกระดับการศึกษาของสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่สำคัญของประเทศไทย ตลอดจนจนช่วยส่งเสริมการตลาด ธุรกิจการท่องเที่ยว และการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้แก่

ท้องถิ่น โดยการแปลงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเป็นรายได้แก่ท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอุปสรรคปัญหาการเรียนรู้และต่อยอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของสถาบันการศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อค้นหาช่องทางสื่อ เนื้อหาสาระ และวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาแบบตลอดชีวิตในสถาบันการศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

การทบทวนวรรณกรรม

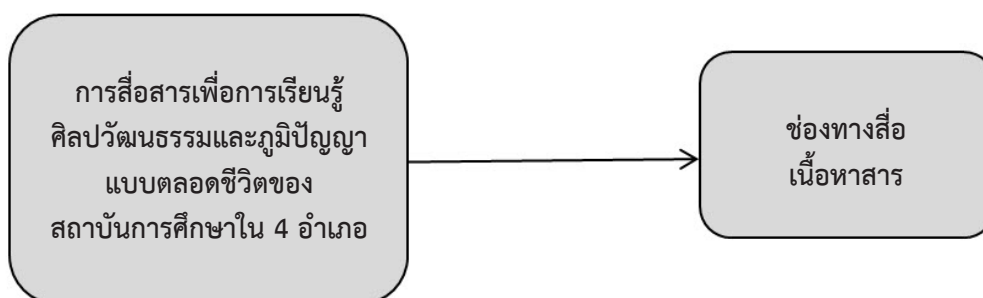
แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง เป็นการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้องมีมุมมองแบบองค์รวม (comprehensive view) ที่ครอบคลุมกิจกรรมการเรียนรู้ทุกด้าน โดยมีเป้าหมายที่จะปรับปรุงความรู้และความสามารถในการแข่งขันของบุคคลที่ปรารถนาเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้แนวคิดดังกล่าวประกอบด้วยคุณลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ มีมุมมองอย่างเป็นระบบ มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีแรงจูงใจที่จะเรียน และมีวัตถุประสงค์ของนโยบายการศึกษาที่หลากหลาย (Srisarin, n.d.)

คณะผู้วิจัยได้นำแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมาใช้กับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่น ซึ่งศิลปวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นเองแต่มีมนุษย์สร้างขึ้นและอาจจัดกลุ่มได้เป็นกลุ่มใหญ่ ๆ 4 กลุ่ม คือ วัฒนธรรมวัตถุ วัฒนธรรมอวัจนภาษา วัฒนธรรมพฤติกรรม และวัฒนธรรมวัจนภาษา (Kaewthep, Isaradech, and Pongkittiwiboon, 2007) สำหรับภูมิปัญญา (Office of the Education Council, 2010, อ้างถึงใน Vanichakorn, 2016) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถ และทักษะของคนไทย อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรสร รุ่งแต่ง พัฒนาและถ่ายทอดสืบต่อกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทย ให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย ภูมิปัญญาไทยจึงมีลักษณะเป็นองค์รวมและมีคุณค่าทางวัฒนธรรมซึ่งเกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทย เป็นที่มาขององค์ความรู้ใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนไทย

ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า สถาบันทางสังคมหนึ่งที่มีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่น คือ สถาบันการศึกษา ในกรณีนี้ Khamman (2008) เสนอว่า ควรนำวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยมาเป็นปัจจัยเสริมหนุนสังคมแข่งขัน โดยวัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตร่วมกันของกลุ่มคนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหนึ่งในสังคมหนึ่งๆ ประกอบด้วยคนที่มีวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ถือว่าเป็นความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นความงามและช่วยให้สังคมอยู่รอด โดยที่วัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตร่วมกันมีความหมายกว้างขวางเชื่อมโยงมาก ได้แก่ มีความเชื่อร่วมกัน ระบบคุณค่าร่วมกัน การทำมาหากินที่สอดคล้องกับธรรมชาติ อาหาร การแต่งกาย ที่อยู่อาศัย ขนบธรรมเนียมประเพณี การละเล่นและกีฬา การแต่งกาย วรรณกรรม และศิลปะต่างๆ เป็นต้น ซึ่งพื้นฐานวัฒนธรรมเหล่านี้จะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา วัฒนธรรมจึงเป็นรากของสังคมที่เชื่อมโยงองค์ประกอบของวิถีชีวิตเข้ามาอย่างเป็นบูรณาการเพื่อการดำรงอยู่และวิวัฒนาการของคนและสังคมนั้นๆ

การวิจัยครั้งนี้ยังใช้ทฤษฎีสารที่ว่าด้วยเรื่องความรู้ทัศนคติ และการปฏิบัติ หรือ KAP Theory มาใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ซึ่ง Sothanasatian (2016) ให้ข้อมูลว่า พฤติกรรมในการสำรวจ KAP หมายถึง การกระทำใดๆ อันเนื่องมาจากการมีทัศนคติที่มาจาก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

เรียนรู้ในเรื่องนั้น ซึ่งวัดด้วยความถี่/ความบ่อยครั้งของการมีพฤติกรรมนั้นๆ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังดำเนินการวิจัยภายใต้แนวคิดความพึงพอใจในการเปิดรับสื่อ ซึ่ง Nantawaropas (2015) อธิบายว่า ผู้รับสารนั้นเป็นผู้กระทำ (active) คือเป็นผู้เลือกที่จะเปิดรับสื่อตามความพึงพอใจของตนเอง ซึ่งผู้รับสารที่แตกต่างกันก็จะเลือกรับสื่อแตกต่างกัน เป็นไปตามหลักจิตวิทยาการดำเนินชีวิต จุดมุ่งหมายของแต่ละคน ผู้รับสารเลือกเปิดรับสื่อโดยอาศัยหลักการเลือกให้ความสนใจ หลักการเลือกที่จะรับรู้ หลักการเลือกจดจำ และหลักการเลือกที่จะมีปฏิกริยา

คณะผู้วิจัยใช้แบบจำลองการสื่อสาร S-M-C-R มาเป็นตัวแปรในการวิจัย ซึ่งแบบจำลองดังกล่าวสามารถแบ่งเป็นแบบจำลองเชิงถ่ายทอดข่าวสาร ในแบบจำลองนี้ ผู้ส่งสาร (S) จะสร้างสาร (M) แล้วก็ส่งผ่านสื่อ/ช่องทาง (C) ไปยังผู้รับสาร (R) แบบทางเดียว โดยที่ผู้รับสารจะไม่มีโอกาสส่งสารย้อนกลับไปที่เรียกว่า “การสื่อสารทางเดียว” นอกจากนี้ ยังมีแบบจำลองเชิงพิธีกรรม ในแบบจำลองที่สองจะต่างจากแบบจำลองแรก โดยเริ่มตั้งแต่ผู้ส่งสาร (S1) จะส่งสารให้กับผู้รับสาร (R1) ในช่วงจังหวะที่สองผู้รับสาร (R1) ก็จะแปลงบทบาทเป็นผู้ส่งสารบ้าง (S2) ส่วนผู้ส่งสารเดิมก็เปลี่ยนให้ไปเล่นบทผู้รับสาร (R2) และสลับสับเปลี่ยนกันไปตลอดทั้งกระบวนการสื่อสาร (Kaewthep, Isaradech, & Pongkittiwiboon, 2007)

จากแผนภาพข้างต้น กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาองค์ประกอบของการสื่อสารที่มีผลต่อการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาแบบตลอดชีวิตของสถาบันการศึกษา ได้แก่ ช่องทางสื่อ และเนื้อหาสาระ และการค้นหาวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีผลต่อการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาแบบตลอดชีวิตของนักเรียนในสถาบันการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสัมภาษณ์เกี่ยวกับช่องทางสื่อ เนื้อหาสาระ และวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในสถาบันการศึกษา ใน 4 เขตพื้นที่การศึกษาของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่หลากหลาย โดยได้เลือกตัวอย่างแบบเจาะจงเพื่อเลือกเขตพื้นที่การศึกษา เขตละ 1 อำเภอ โดยคำนึงถึงพื้นที่อำเภอที่มีศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ มีศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาประจำถิ่นที่น่าสนใจ และมีความแตกต่างในแต่ละพื้นที่ในเชิงภูมิศาสตร์ ได้แก่ ป่า เขา นา เล (ทะเล)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ครูในสถาบันการศึกษา อำเภอทุ่งใหญ่ (มีลักษณะพื้นที่เป็นป่า) อำเภอนบพิตำ (มีลักษณะพื้นที่เป็นเขา) อำเภอหัวไทร (มีลักษณะพื้นที่เป็นทะเล) และอำเภอพระพรหม (มีลักษณะพื้นที่เป็นนา) รวม 16 คน แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ใช้เก็บข้อมูลได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อมวลชน ด้านการศึกษา และด้านศิลปวัฒนธรรม รวม 3 คน ซึ่งได้หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือ IOC (Index of item Objective Congruence) ได้ 0.80 จากนั้นลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญใน 4 อำเภอเป้าหมาย แล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูล

ผลการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องช่องทางสื่อ เนื้อหาสาระ และวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาแบบตลอดชีวิตในสถาบันการศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1) อุปสรรคปัญหาการเรียนรู้อัตนึ่งและต่อยอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของสถาบันการศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ พบว่า อุปสรรคปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และต่อยอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของสถาบันการศึกษา คือ การขาดครูที่จะมาถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาให้กับนักเรียน

ทั้งนี้ ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาบางอย่างเป็นลักษณะเฉพาะที่หาครูหรือผู้รู้ได้ยาก ครูในโรงเรียนจึงมีวิธีการสอน โดยการนำนักศึกษาไปเรียนกับปราชญ์ชาวบ้านในแต่ละด้านโดยตรง

“หนังสือเล่มนี้ เพลงบอกพยายามรื้อฟื้นด้วยตัวครูเอง โดยพาเด็กไปเรียนที่บ้านครูภูมิปัญญา แล้วเขียนบท ขับร้อง ทดลองทำ พยายามรื้อฟื้นในจุดนี้พาไปร่วมแข่งกันอย่างต่อเนื่อง แต่มาช่วงปีหลังก็เริ่มหายยังไม่ชัดเจน ตอนนี้มีชมรมกลองยาวด้วย แต่ก็ยังไม่ชัดเจนเช่นกัน ครูก็อยากทำแต่ครูทำเองไม่ได้ เด็กชอบหนังสือเพลงแต่ขาดครู ขาดคนมีประสบการณ์ในการสอน ครูนาฏศิลป์ไม่สามารถทำได้ เพราะต้องมืองค์ประกอบหลายอย่างรูปหนัง ฉากจอ ลูกคู่ เครื่องดนตรี ถ้าเป็นหนังสือเพลงถือว่ายาก เป็นของมีครู คนไม่มีความรู้ไม่สามารถทำได้”

บางโรงเรียนจัดโครงการหรือกิจกรรมขึ้นในโรงเรียนและเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาสอนในโรงเรียน

“ทางโรงเรียนไม่มีชมรมเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเหล่านี้ เพราะโรงเรียนไม่มีครูเฉพาะทางด้านนี้ แต่ถ้าเด็กสนใจก็จะจัดกิจกรรมเป็นโครงการ หากครูเฉพาะทางมาสอนทำกิจกรรมเป็นรอบๆ ไป เช่น ศิลปินพื้นบ้านเพลงบอก หนังสือเพลง จัดกิจกรรมเป็นโครงการไปเท่านั้น”

อย่างไรก็ตาม ก็อาจเกิดปัญหาปราชญ์ชาวบ้านไม่สะดวกมาสอนที่โรงเรียน จึงเป็นปัญหาของการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของนักเรียนประเด็นหนึ่ง

“ขาดคนมาสอนเด็กในปัจจุบัน เพราะคนเหล่านี้ไม่มีเวลามาสอน ต้องให้ทางโรงเรียนรบกวนมาสอนเป็นครั้งคราวเท่านั้น นี่คือ จุดอ่อนของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นบ้านเราในการส่งต่อระหว่างโรงเรียนและชุมชน”

นอกจากอุปสรรคปัญหาด้านการขาดแคลนครูที่สามารถถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ปัญหาต่อมา คือ การขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในโรงเรียน

“ต้องการให้มีการรวมกลุ่มจัดมโนราห์ ทุกโรงเรียนให้พบกัน อยากให้ให้ครูร่วมกัน จัดค่ายกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ศิลปะพื้นบ้าน มีวิธีการอยู่แล้วแต่ขาดงบประมาณและวิทยากร ไม่ใช่เพียงมโนราห์ แต่มาทุกสาขาการแสดง มีสถานที่ มีเวที มีรูปแบบ แต่ขาดเจ้าภาพในการจัดทำกิจกรรมนี้โรงเรียนก็จะมีโอกาสที่จะพาเด็กไปร่วมได้มากขึ้น”

“ควรมีการสนับสนุนเงินทุน เพราะถ้าโรงเรียนเราไม่ได้เขียนโครงการ เราก็จะไม่ได้รับเงินสนับสนุน เราต้องทำโครงการ ถ้าหากเรามีหน่วยงานที่ส่งเสริมตรงนี้ก็จะทำให้ศิลปะและวัฒนธรรมคงอยู่ต่อไป”

อุปสรรคปัญหาต่อมา คือ การไม่ได้รับการส่งเสริมจากผู้ปกครอง ซึ่งไม่เห็นว่าเป็นศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาจะสามารถใช้เลี้ยงชีพได้ต่อไปในอนาคต

“ลูกศิษย์ที่สนใจทางด้านนี้ ให้เรียนอย่างอื่นก็ไม่เรียน ขอบใจเรียนต่อในสาขานี้เพราะเขามีความชอบในด้านนี้ เท่าที่เห็นเด็กมีความสนใจเยอะมาก แต่ทั้งหมดนั้น ความคาดหวังของพ่อแม่ผู้ปกครองยังคงต้องการให้บุตรหลานได้เรียนในระดับที่สูงในสาขาที่ได้รับความนิยมคือ ข้าราชการ ครู ตำรวจ ทหาร อื่นๆ ที่คิดว่าจะเลี้ยงชีพมาพร้อมกับการยอมรับในสังคมได้ เพราะผู้ปกครองมองไม่เห็นว่าการเรียนเหล่านี้จะหล่อเลี้ยงลูกหลานของเขาได้อย่างไร ทั้งๆ ที่เหล่านี้มีช่องทางทำมาหากินทั้งนั้น แม้กระทั่งดนตรี ศิลปะสากล ใครๆ ก็รู้ว่า มีงาน มีรายได้ได้รับการยอมรับในสังคม ผู้ปกครองยังไม่ค่อยอยากให้ลูกหลานเรียน นับอะไรกับวัฒนธรรมท้องถิ่น”

2) ช่องทางสื่อ เนื้อหาสาร และวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาแบบตลอดชีวิตในสถาบันการศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

แม้ว่าอุปสรรคปัญหาข้างต้นจะเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในโรงเรียน และ

ครูในโรงเรียนยังคงให้ความสำคัญและพยายามส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้และต่อยอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา โดยแสดงทัศนคติว่าควรจะใช้ช่องทางสื่อ เนื้อหาสาร และวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ ดังนี้

ช่องทางสื่อที่ควรใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่เห็นว่า ควรใช้สื่อออนไลน์เป็นสื่อหลักในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

“ควรมีการเปิดการเรียนการสอน สอดคล้องกับนโยบายของประเทศ “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” 1 ชั่วโมง และต้องการให้มีการอัดคลิปวิดีโอแล้วเผยแพร่ทางยูทูป”

“ออกมาในรูปแบบคลิป แต่เนื้อหาทำให้เป็นสากลมากขึ้น สร้างการยอมรับ สร้างค่านิยม สร้างกระแส”

“ต้องมีสิ่งที่น่าสนใจอยู่ต่อเนื่อง ไม่งั้นก็จะเจ็บบและไม่เกิดผล และดึงชุมชนเข้าร่วมในเป็นการประชาสัมพันธ์ตำบล ในการขยายภูมิปัญญา เกิดเพจอาจเป็นพื้นที่ในอนาคตเพื่อโชว์ของในการไลฟ์สดได้ในการแสดงหนังลุงมโนราห์ของเขาได้ แต่ต้องมีแอดมินที่คอยดูแลได้เป็นอย่างดี ควบคุมเพจได้ด้วย”

นอกจากนี้ ช่องทางสื่อที่สำคัญเช่นเดียวกัน คือ “สื่อกิจกรรม” ที่ควรมีทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาแสดงให้สาธารณชนได้ประจักษ์

“เรามีห้องอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นฐาน เราพานักเรียนออกไปแสดงให้คนในชุมชนอยู่เป็นระยะเวลาทำการแสดงมีถ่ายภาพทุกครั้ง แต่ไม่ค่อยได้ทำการสื่อสาร คิดว่าอีกทางที่จะส่งเสริมได้เราควรจะต้องทำการสื่อสารได้ในเพจท้องถิ่นและของจังหวัดได้อีกทางจัดกิจกรรมค่ายเป็นระดับอำเภอไม่ว่าจะโรงเรียนไหนในอำเภอให้เด็กได้ต่อยอด”

“พื้นที่ในการพาเด็กไปแสดงก็ยังน้อยอยู่ งานในวงกว้างในพื้นที่ใหญ่ก็ไม่มี ไม่มีช่องทางทำกิจกรรม ควรส่งเสริมให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันด้วย สร้างกระแสในเรื่องศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น”

“อยากให้มีเวทีกิจกรรมนอกพื้นที่ เพื่ออยากให้เด็กๆ ได้นำเสนอผลงาน และนำเสนอบทเพลงที่ได้ขับร้องสู่สังคมภายนอกให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น”

3) เนื้อหาสาระที่ควรใช้ส่งเสริมการเรียนรู้ ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาแบบตลอดชีวิตของสถาบันการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่เสนอว่า เนื้อหาสาระแสดงให้นักเรียนเห็นถึงความภาคภูมิใจในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นและของชาติ

“ส่งเสริมเด็กมีความภาคภูมิใจในสิ่งที่ทำ ทางโรงเรียนพยายามส่งเสริมและสร้างความภาคภูมิใจ สร้างเขาเป็นตัวอย่างด้วยการประกาศหน้าเสาธงทุกครั้งเมื่อเด็กกลุ่มนี้ไปร่วมกิจกรรมกลับมา ไม่ว่าไปโชว์หรือไปแข่งขันได้รางวัลหรือไม่ได้ก็ทำให้เห็นถึงการยอมรับในโรงเรียนได้ ทางออกการสร้างรูปแบบการสื่อสารเพิ่มคือ มีแต่การบอกกล่าวแต่ไม่มีภาพกิจกรรมหรือวิดีโอให้เพื่อนๆ ได้เห็น ถ้ามีสิ่งนี้มาเพิ่มก็จะทำให้เป็นต้นแบบสร้างแรงกระตุ้นให้คนอื่นๆ มาสนใจได้มากกว่าเดิม”

“มีการพาเด็กไปแข่งขัน ไปประกวด เพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้กับเด็ก ว่าตัวเราได้รับรางวัล ได้เสียงปรบมือ แสดงความยินดี ทำให้เด็กมีกำลังใจและเหมือนเป็นไอดอล (idol) ให้กับเด็กคนอื่นได้อีกด้วย ซึ่งเด็กทุกคนก็ได้รับการส่งเสริมจากครู ผู้ปกครอง และแรงสนับสนุนจากโรงเรียนอย่างเต็มที่”

ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางคน เห็นว่า ควรทำศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญานั้นให้ร่วมสมัย มีความเป็นสากล จึงจะทำให้นักเรียนหันมาสนใจเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญามากขึ้น

“ผมคิดว่าแนวทางจะรักษาไว้ได้ต้องสร้างความร่วมสมัยให้ได้ มีความเป็นสากลเข้ามาสอดแทรกไว้ ถ้าเราเน้นความเป็นพื้นถิ่นพื้นบ้านเลย ผมว่ายากจะทำให้ได้รับการยอมรับแบบจริงจังขึ้นมาอีกครั้ง ให้มีความร่วมสมัย สร้างความสนใจ เมื่อเด็กมีความสนใจและทำกิจกรรมแล้ว เราค่อยปลูกฝังสอดแทรกความเป็นพื้นถิ่นเข้ามาใหม่ให้เห็นคุณค่าอีกครั้งได้ เช่น เพลงบอกก็มาทดลองทำให้ร่วมสมัย”

สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งเสนอว่า เนื้อหาสาระที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน คือ ควรชักจูงใจให้นักเรียนรวมกลุ่มกันเพื่อเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

“ถ้าเป็นกิจกรรมกลุ่ม เด็กจะมีแรงจูงใจรักในการทำ เค้ารู้อีกว่าเค้าได้มากกว่าที่คะแนนที่เราให้ บอกเด็กเสมอว่า เธอจะได้มากกว่าคะแนน เธอจะได้สังคม ได้มีที่ยืนของสังคม พยายามให้เค้าได้แต่งตัว แต่งเสื้อผ้า จัดการแสดงให้เด็กได้แสดงทุกคน ให้เด็กได้กล้าแสดงออก เคยมีเด็กคนหนึ่งเค้าไม่กล้าทำอะไรเลย เลยดึงมาทำกิจกรรม เค้ายากายเป็นผู้นำโดยที่เค้าไม่รู้ตัว ฝึกให้เค้าเป็นผู้นำ รู้จักวินัย ต้องรู้จักวิธีแก้ปัญหาที่จะทำให้งานนี้ผ่านลุล่วงไปได้”

4) วิธีการที่ควรใช้ส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาแบบตลอดชีวิตของสถาบันการศึกษา

ด้วยอุปสรรคปัญหาการขาดแคลนครู ทำให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ เลือกใช้วิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาแบบตลอดชีวิต โดยการใช้สื่อออนไลน์เป็นสื่อในการเรียนการสอน สร้างการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

“ประเทศเรามีเพลงลูกทุ่ง เราก็อยากจะร้องและอนุรักษ์เพลงลูกทุ่งเอาไว้ เด็กๆ ทุกคนมีความสามารถ แต่ขาดอย่างเดียวเราไม่มีครูที่ชำนาญในแต่ละด้าน เราไม่มีครูวิชาเอก อย่างเช่น นาฏศิลป์ ดนตรี หรือสอนร้องเพลง ถ้ามีก็คงสอนเด็กได้เต็มทีมากกว่านี้ เราก็เลยใช้สื่อออนไลน์ เช่น ยูทูป (youtube) สอนเกี่ยวกับการร้องเพลง การรำ มาเปิดให้เด็กได้เรียนรู้เพิ่มเติมในสิ่งที่เราไม่รู้ ส่วนเราก็จะคอยแนะนำและชี้แนะในบางอย่าง เราส่งเสริมเด็กที่อยากแสดงออกตลอด มีการอัดวิดีโอตอนเด็กๆ ซ้อมลงยูทูป ลงเพจของโรงเรียน เป็นการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไปในตัวและเป็นการบอกว่าโรงเรียนของเราเด็กๆ ของเรา ยังคงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่”

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาอุปสรรคปัญหาการเรียนรู้อะไรและการศึกษาศิลปะวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของสถาบันการศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า มีปัญหาด้านการขาดแคลนครู ผู้ปกครอง การขาดงบประมาณ และนักเรียนไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง โดยช่องทางการสื่อสารที่ควรนำมาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาแบบตลอดชีวิตในสถาบันการศึกษา ได้แก่ สื่อออนไลน์และสื่อกิจกรรม โดยควรมีสารหรือเนื้อหาให้เห็นถึงความภาคภูมิใจในการสืบสานศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของนักเรียน ความร่วมสมัยของศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา และการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมของนักเรียน สำหรับวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาแบบตลอดชีวิตของสถาบันการศึกษา คือ การนำสื่อออนไลน์มาใช้ประโยชน์ในการเป็นสื่อการเรียนการสอนสร้างการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน

การอภิปรายผลการวิจัย

จากปัญหาการขาดความสนใจในศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของเยาวชนในท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการขาดการสืบทอดองค์ความรู้และแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาทั้งของท้องถิ่นและระดับชาติ นอกจากนี้ เยาวชนในยุคปัจจุบันต่างหันไปให้ความสนใจกับ “สื่อออนไลน์” ที่มีลักษณะเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและสามารถใช้ติดต่อสื่อสารได้ทั่วโลก ทั้งนี้ ด้วยคุณลักษณะความเป็นสื่อใหม่ที่เป็นสื่อที่มีปฏิสัมพันธ์ได้ง่าย เนื่องจากเป็นรูปแบบของการสื่อสารแบบสองทาง มีความสามารถในการเคลื่อนที่ได้สูง ทำให้สะดวกต่อการพกพาไปในที่ต่างๆ สามารถดัดแปลงเปลี่ยนแปลงได้ สามารถเชื่อมต่อกันได้โดยตรง สามารถหาได้ทุกที่ ใช้ประโยชน์ได้ทุกที่ มีความรวดเร็วในการสื่อสาร มีลักษณะไร้พรมแดน และมีความเป็นดิจิทัล (Kaewthep & Chaichumphon, 2012, อ้างถึงใน Association of Media for Community Education, 2016)

การส่งเสริมให้เยาวชนหันมาเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเองจึงควรนำคุณลักษณะของสื่อออนไลน์มาใช้ประโยชน์ และควรส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนไปตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มี

ลักษณะสร้างแรงเสริม และแรงจูงใจให้ผู้เรียนมีลักษณะเป็นศูนย์กลาง มีความใฝ่เรียนรู้ได้ด้วยตนเองและสามารถเรียนรู้ได้จากทุกๆ แหล่ง ทั้งนี้ จำเป็นต้องอาศัยสถาบันการศึกษาที่จะเป็นผู้ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมั่นคงและต่อเนื่อง ด้วยกรอบแนวคิดที่ Srisarin (n.d.) ได้ศึกษาและพบว่า ควรมีการปรับปรุงการเข้าถึงคุณภาพ และความเป็นธรรมในการเรียนรู้ สร้างรากฐานที่มั่นคงด้านทักษะสำหรับทุกคน ให้ความสำคัญกับทุกรูปแบบของการเรียนรู้ ไม่เพียงเฉพาะการศึกษาที่เป็นทางการเท่านั้น แต่ควรจัดสรรทรัพยากร และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรจากทุกภาคส่วน สนับสนุนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทุกช่วงเวลาในชีวิต และมีความร่วมมือของทุกภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ในกลุ่มเยาวชนเกี่ยวกับการต่อยอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญานั้น ควรได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งสถาบันการศึกษา ชุมชน และครอบครัวมาช่วยหนุนเสริมซึ่งกันและกันด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่เยาวชน และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาซึ่งถือเป็นทุนทางสังคม โดยวัฒนธรรมชุมชนซึ่งเป็นสิ่งผูกพันแน่นกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการคิด การมองโลก ความเชื่อและจิตสำนึกที่สัมพันธ์กับบุคคลในระดับปัจเจกบุคคล ได้แก่ ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พิธีกรรมและประเพณีต่างๆ ตามแต่ละเชื้อชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ชุมชนสังสรรค์กันมา เช่น ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม การแพทย์พื้นบ้าน เป็นต้น

สำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการค้นหาทุนทางสังคมนวมถึงการต่อยอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ได้ผลสอดคล้องกับที่ King Prajadhipok's Institute (2015) ศึกษาพบว่า นักวิชาการหรือผู้รู้ต่างๆ ที่อาจช่วยค้นหาทุนทางสังคมให้กับชุมชนนั้นๆ ได้ และการค้นหาโดยคนในชุมชนเองผู้ที่สามารถบอกได้ว่าชุมชนมีอะไรดี อะไรคือทุนทางสังคมที่ดีที่สุด ดังนั้น การส่งเสริมการเรียนรู้และต่อยอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของเยาวชนจึงควรมาจากการพึ่งพากันของทั้งสองส่วน

นักวิชาการหรือสถาบันการศึกษาที่มีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา คือ สถาบันการศึกษา ตามที่ Khamman (2008) เสนอว่า สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมวิถีชีวิตของคนในสังคมที่มีวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เพราะถือว่าเป็นความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นความงามและช่วยให้สังคมอยู่รอด พื้นฐานวัฒนธรรมเหล่านี้จะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา วัฒนธรรมจึงเป็นรากของสังคมที่เชื่อมโยงองค์ประกอบของวิถีชีวิตเข้ามาอย่างเป็นบูรณาการเพื่อการดำรงอยู่และวิวัฒนาการของคนและสังคมนั้นๆ

นอกจากสถาบันการศึกษา ชุมชนรอบสถาบันการศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นของสถาบันการศึกษาเช่นเดียวกัน เช่น การเปิดพื้นที่หรือสร้างกลุ่มเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับที่ Sudbanthad and Chutavichit (2016) เสนอแนะไว้ว่า ควรให้ทุกภาคส่วนร่วมสนับสนุนให้เกิดกลุ่มองค์กรของเด็กและเยาวชน ในทุกชุมชนทุกจังหวัด โดยให้เด็กมีความเป็นอิสระในการสร้างสรรค์และบริหารจัดการโดยเด็กและเยาวชนเอง รวมทั้งมีการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่องจากท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐ มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนทุกแห่งให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม รวมถึงแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐ เอกชน ให้ตอบสนองการเรียนรู้ของเด็กแต่ละช่วงวัย ให้เด็กได้เข้าถึงและมีส่วนร่วมโดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (0-6 ปี) และครอบครัว และจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนนโยบาย 1 ชุมชน 1 พื้นที่สร้างสรรค์ โดยกำหนดสัดส่วนงบประมาณที่ชัดเจน และออกระเบียบที่เอื้อต่อการเข้าถึงและเปิดโอกาสให้กลุ่มและองค์กรของเด็ก เยาวชน และครอบครัวเข้าถึงได้อย่างเสมอภาค

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยครั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษาศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

ในสถาบันการศึกษา โดยในเชิงนโยบายควรสนับสนุนให้โรงเรียนมีครูเฉพาะทางด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา การจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดกิจกรรมในด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่องทั้งในและนอกโรงเรียน รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการนำศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไปใช้ในการประกอบอาชีพและใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสื่อสารและฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาแบบตลอดชีวิตของสถาบันการศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปี 2561

บรรณานุกรม

- Association of Media for Community Education. (2016). Samruāt phūm that læ 'anākhōt khōng kānchatkān sū nai yuk lōm rūam khām phromdāen khronṅkān sukṣā nāēothāng kān songsoēm charyatham chanyāban læ kānkam kap kitčakan sū mai nai yuk lōm rūam theknōlōyī [Final report: Survey of platform and future of mass media management in technology convergence age]. Retrieved August 16, 2018, from <https://broadcast.nbt.go.th/data/academic/file/590600000004.pdf>
- Jaichalad, N. (2018). Botnam thāng sū kān 'anurak watthanatham læ phūpanyā thōṅgthin [Introduction to local art and wisdom conservation]. *Art and Culture Journal of Sripibul*, 1(1), 33-42.
- Kaewthep, K., Isaradech, T., & Pongkittiviboon, S. (2007). *Pathom bot haeng ongkhawamru rueang sue phuenban sue sansuk* [Genesis of knowledge about folk media communicating happiness]. Bangkok: Thammasat University.

- Khamman, S. (2008). *Rāṅgān kāṅsuksā saphāp patčhuban panhā læ nāṅnōm bōribot kān plānplāng sangkhom lōk læ sangkhom Thai phāitai krasæ lōkaphiwat dān sangkhom* [Final report: Present status, problem and social changing context tendency of world and Thai under globalization current in case of society]. Bangkok: Prikwan Graphic.
- King Prajadhipok's Institute. (2015). *Khrōngkān sœmsāng khwāmkhēmkhæng hai kap 'ongkōṅ pokkhrōṅ sūan thōṅthin nai phāk tai khōṅ prathet Thai dōi chai krabūankān mī sūan ruām* [Project of local government enhancing in south of Thailand with participation process]. Nontaburi: A.P. Grafic Design and Publishing.
- Nakhon Si Thammarat Statistical Office. (2017). *Kān pokkhrōṅ læ prachākōṅ* [Politics and population]. Retrieved August 16, 2018, from http://nksitham.nso.go.th/images/report_pdf/statreport2560.pdf
- Nantawaropas, N. (2015). *Sūsān kānmūang thritsadi læ kānprayukchai* (Phim khrang thī 2) [Politics communication: Theory and application] (2nd ed.). Bangkok: Pimdee.
- Pongphaibun, N., Bangkombang, C., Srisajjang, S., Wangboonchai, D., Chokwirat, W., Hanpanichphan, A., & Prabripu, W. (2011). *Sinlapa čha mī sūan ruām kan sāṅsan sangkhom dai yāṅgrai čak huāčhai khōṅ sinlapin thuk radap læ thuk sākha sī phūmiphāk* [How can art contribute to society creation? From the hearts of artists of all levels and in all 4 regions]. Bangkok: Chada Prining.
- Sothanasatian, S. (2016). *Thritsadi kānsūsān* (Phim khrang thī 3) [Communication theory (3rd ed.)]. Bangkok: Rabiangthong.
- Srisarin, R. (n.d.). *Kān rianru talōt chiwit* [Lifelong learning]. Retrieved August 16, 2018, from <http://suthep.crru.ac.th/mgnt66.doc>
- Sudbanthad, S., & Chutavichit, K. (2016). *Samut pok khāo sū pen rōṅriān khōṅ sangkhom nāṅokhit lakkaṅ læ nāṅothāṅ phatthana* [Notebook with white cover: Media is school of society: Concept, principle and development approach]. Bangkok: Bangkok Art and Culture Center, National Reform Steering Assembly.
- Tantichuwet, P. (2017). *Chœnœrečhan 'ænfā: čhœnœrečhan mai nai sangkhom Thai satawat thī yīsip 'et* [Alpha generation: New generation in 21st century of Thai society]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Tripathi, S., & Musikaphan, W. (2013). *Khunnaphap chīwit dek sōṅphanharōjhasiphok* [Children quality of life 2013]. Nakhon Pathom: National Institute for Child and Family Development, Mahidol University.
- Vanichakorn, A. (2016). *Kān 'oṅbæp phalittaphan thōṅthin* [Community product design]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.